

MURAT İPEK BAŞKANLIK SİSTEMİNİ YAZDI

Daha önceki yazılarımda ülke gündemini uzun zamandır meşgul eden ve uzun bir süre daha meşgul edecek olan Başkanlık Sistemi tartışmalarına değinmiş bu çerçevede Parlamenter sistemi anlatmıştım. Bugünkü yazımda ise Başkanlık sistemini anlatmaya çalışacağım.

Başkanlık sisteminin tanımı: Devlet yönetiminde tek bir kişinin başkanlığında hükümet etme ve devleti yönetme esasına bağlı siyasi sistemdir. Başkanlık sisteminde yasamanın yürütmeyi feshetme yetkisi yoktur. Yasama, yürütme ve yargı organları arasında kesin bir ayrıma ve dengeye dayanan, yasama ve yargı organlarının demokratik denetimi içinde, yürütmenin iktidar olanaklarını genişleten bir hükümet sistemidir. Başkanlık sistemi, Başkanlık hükümeti sistemi olarak da adlandırılmaktadır.

Başkanlık sistemi nedir ya da ne değildir?

Başkanlık bir rejim meselesi değil sistem meselesidir. Başkanlık olursa Cumhuriyet rejimi değişmeyecek, hükümet sistemi değişecektir.

Başkanlık "diktatörlük" değildir; çünkü Başkanlık sisteminde meclisin denetleme ve hesap sorma yetkisi parlamenter sisteme göre daha fazladır.

Başkanlık sisteminde milletin verdiği oy hükümete tam olarak yansıdığı için devleti meclis aritmetiği değil millet yönetmiş olacaktır.

Başkanlık sisteminde yetki sadece milletindir ve meclis; başkan, bütçeyi ve kamu idaresini tam yetkiyle denetler.

Parlamenter sistem çok sayıda parti arasında milletvekili sayıları üzerinden kriz çıkararak devleti felce uğratma üzerine kurulmuştur.

Başkanlık sisteminde olan "Katı Kuvvetler Ayrılığı" prensibi yüzünden Başkan kanun teklifi bile veremez. Şimdiki sistemde Başbakan'ın parlamento çoğunluğunu kontrol etme imkanı ve yetkisi Başkan'dan daha fazladır.

İki farklı partiden Başbakan ve Cumhurbaşkanı seçtiren Parlamenter sistemde yetki ve sorumluluk karmaşasıyla krizsiz hükümet imkânsızdır.

Başkanlık sistemi tek adam sistemi değildir; çünkü bir kişi en fazla iki defa başkan olabilir. Başkanın üçüncü kez seçime girme şansı yoktur.

Şimdiki parlamenter sistemde meclisin partilerle parçalanma ve sonunda hükümet çıkarmama ihtimali yüksektir. Başkanlık sisteminde mecliste kaç parti olursa olsun Başkan hükümeti kurabilmektedir.

Başkanlık sisteminde bakanlar partilere göre dağılmaz hepsini Başkan belirler. Bakanlar dışarıdan atanır yani milletvekili değildirler. Böylece meclis hesapları ve siyasi dağılım denilen garabet hiç yaşanmaz.

Türkiye Başkanlık sistemine yabancı değildir. Selçuklu ve Osmanlı geçmişimizdeki bütün devletlerimiz başkanlık sistemiyle yönetilmiştir.

Başkanlık sisteminin avantajları nelerdir?

- Doğrudan yetki, başkanlık sisteminde cumhurbaşkanı doğrudan halk tarafından seçilir.
- Kuvvetler ayrılığı, Başkanlık sisteminde başkanlık ve yasama meclisi iki paralel yapı olarak işlev görür böylelikle her iki birim birbirini karşılıklı olarak denetleyerek suistimalin ve makamın kötüye kullanılmasının önüne geçilmiş olunur.
- Hızlı karar mekanizması, Güçlü yetkilerle donatılmış bir Cumhurbaşkanı değişiklikleri ivedilikle işleme koyar.
- İstikrar, Başkanlık sisteminde, yürütme organını temsil eden Cumhurbaşkanının yasama organını feshetme yetkisi olmadığı gibi yasama organının da Cumhurbaşkanını güvensizlik oyu ile düşürme yetkisi bulunmamaktadır Bu nedenle iki organın da görev süreleri bellidir ve bu anlamda bir istikrardan söz edilebilir.

Başkanlık sistemiyle yönetilen ülkelerden bazıları şunlardır:

Abd, Brezilya, Güney Kore, Meksika, Şili, Belarus, Kazakistan, Azerbaycan, Türkmenistan, Venezuela, Sudan ve Arjantin.

Gelecek yazımda şu an taslak halinde ve gelecek hafta meclise sevk edilecek olan ülkemize özgü yeni yerli ve milli adı partili Cumhurbaşkanı özü ise başkanlık olan sistemini ele alacağım.

Hoşcakalın...